

Κείμενο 1

Καμία πατρίδα για την τρίτη ηλικία

Το κείμενο αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από το άρθρο της Δήμητρας Αθανασοπούλου, που δημοσιεύτηκε στις 18.04.2020 στην «Εφημερίδα των Συντακτών».

Στην «Μπαλάντα του Ναραγιάμα», μια 70χρονη ανεβαίνει στην κορυφή ενός βουνού για να ξεψυχήσει, με απώτερο στόχο ο θάνατός της να επιτρέψει την επιβίωση ενός νεότερου και πιο παραγωγικού μέλους της κοινότητας. Η ταινία του Σοχέι Ιμαμούρα αναφέρεται σε μια παλαιά ιαπωνική πρακτική που έχει τις ρίζες της σε περιόδους ξηρασίας και λιμού και επέβαλε μια «εθελούσια διακοπή τού εγώ» των γηραιών και εξασθενημένων ατόμων προς όφελος των νέων.

Ο όρος Ubasute –«εγκατάλειψη ενός ηλικιωμένου»– αποδίδει σήμερα τη σύγχρονη όψη της εθιμοτυπικής αυτής πρακτικής, η οποία επανέρχεται στο προσκήνιο με κάθε νέα φυσική καταστροφή ή έκτακτη κρίση. Η αφήγηση, ωστόσο, που νομιμοποιεί την απομάκρυνση και την εξόντωση του «περιττού Άλλου» δεν αφορά μονάχα τη μακρινή Ανατολή, αλλά και τις γειτονιές της Ευρώπης. Κι όμως, οι ηλικιωμένοι στη σύγχρονη εποχή θα έπρεπε να βιώνουν την «κορύφωση της ύπαρξής τους». Τα γηρατειά θα έπρεπε να εκλαμβάνονται ως επίγευση μιας ζωής γεμάτης και όχι ως ασθένεια. Έτσι, τα σημάδια του γήρατος δεν θα αντιμετωπίζονταν ως μειονεξίες που καθιστούν τους ανθρώπους αδύναμους και εξαρτώμενους. Ως γνωστόν, η παγίωση των διακρίσεων σε βάρος μιας ομάδας επιτυγχάνεται σε ένα πρώτο επίπεδο χάρη στον ρόλο της γλώσσας. Ο χώρος που καταλαμβάνουν τα «πολυκαιρισμένα σώματα-καταναλωτές συντάξεων» στο λεκτικό πεδίο είναι ένας χώρος επιφορτισμένος με ενοχή, κόπωση και σιωπή.

Πόσο είναι εφικτό να μην εγκλωβιζόμαστε στον κυρίαρχο λόγο που επενεργεί στην ταυτότητα των ηλικιωμένων ατόμων νομιμοποιώντας τον εξοστρακισμό τους; Ποιοι θα είναι οι «αυριανοί γέροντες», τα νέα σώματα που θα εξοστρακιστούν; Μπορούμε, άραγε, να κοιτάξουμε πέρα από τη βιολογική όψη και να δούμε τα πρόσωπα των ηλικιωμένων πίσω από τα στερεότυπα; Πώς μπορεί η ζωή ενός πληθυσμού να εκπέσει από την κατηγορία του ανθρώπινου και να μην είναι πια (η ζωή του) άξια οδύνης; Το ερώτημα είχε θέσει η Judith Butler στο κείμενο «Βία, Πένθος, Πολιτική» σε σχέση με το πώς κάποιες αφηγήσεις νομιμοποιούν τον διαχωρισμό εκείνων που πρέπει να ζήσουν από εκείνους που μπορούμε να αφήσουμε να πεθάνουν.

Είναι περισσότερο από αναγκαία, λοιπόν, μια πολιτιστική μετατόπιση στον τρόπο που βλέπουμε την τρίτη ηλικία. Τα πρόσωπα των ανθρώπων θα πρέπει να ξεχωρίζουν πέρα από τη βιολογική όψη, πέρα από τις κοινωνικές κατασκευές. Για να επιτευχθεί μια νέα συγκρότηση ταυτότητας των ηλικιωμένων, που δεν θα ταυτίζεται με την «αποσύνθεση» ή το «κοινωνικό βάρος». Για να υπάρξουν πολλές πατρίδες για την τρίτη ηλικία. Με δεδομένο, πάντα, πως το «ανθρώπινο είναι» εξακολουθεί να εμποτίζεται μέσα στον χρόνο, καταδικασμένο ή ευλογημένο να βιώνει την επίδραση των «καιρών» πάνω του.

Κείμενο 2

[Ζητώ συγγνώμη]

Το ποίημα έγραψε ο Πορτογάλος ποιητής και συγγραφέας Φερνάντο Πεσσόα το 1930. Εντάσσεται στη συλλογή «Ποιήματα» (1935) (εκδ. Printa, 2007).

«Ζητώ συγγνώμη που δεν απαντώ
Αλλά λάθος δικό μου δεν είναι
Που δεν αντιστοιχώ
Σ' αυτόν που σε 'μένα αγαπάτε.

Ο καθένας μας είναι πολλοί
Εγώ είμαι αυτός που νομίζω πως είμαι.
Άλλοι με βλέπουν αλλιώς
Και πάλι λάθος κάνουν.

Μη με παίρνετε γι' άλλον
Κι αφήστε με ήσυχο.
Αν εγώ δεν θέλω.
Να βρω τον εαυτό μου

Γιατί οι άλλοι για μένα να ψάχνουν;»

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια στερεότυπα διέπουν την αντιμετώπιση των ηλικιωμένων στην Ευρώπη σήμερα, σύμφωνα με την αρθρογράφο του Κειμένου 1; (50-60 λέξεις).

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Στόχοι του προλόγου σε ένα κείμενο είναι να μάς εισαγάγει στο θέμα και να προκαλέσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Τεκμηρίωσε με συντομία αν ο πρόλογος στο Κείμενο 1 υπηρετεί τους παραπάνω στόχους.

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Να προσδιορίσεις τι δηλώνουν τα σημεία στίξης στις ακόλουθες φράσεις του Κειμένου 1:

- α. τα εισαγωγικά: «Μπαλάντα του Ναραγιάμα» (1^η παράγραφος),
- β. η διπλή παύλα: –«εγκατάλειψη ενός ηλικιωμένου»– (2^η παράγραφος)
- γ. η παρένθεση: (η ζωή του) (3^η παράγραφος).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τον τελευταίο στίχο με βάση το νόημα του Κειμένου 2 και να εκφράσεις την προσωπική σου τοποθέτηση στη στάση ζωής που επιλέγει το ποιητικό υποκείμενο. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100 - 150 λέξεις.

Μονάδες 15